

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Факультет інформатики та обчислювальної техніки
Кафедра автоматизованих систем обробки інформації та управління

Лабораторна робота № 1
З дисципліни «Методи та системи підтримки прийняття рішень»
на тему «БАГАТОКРИТЕРІАЛЬНИЙ ВИБІР. ВИЗНАЧЕННЯ ОПТИМАЛЬНИХ
АЛЬТЕРНАТИВ ЗА ПАРЕТО ТА СЛЕЙТЕРОМ»

Виконав студент гр. ІС-72
Кривохижа Р. А.
Перевірів доц. каф. АСОІУ
Фіногенов О. Д.

Київ
2020

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 1.

БАГАТОКРИТЕРІАЛЬНИЙ ВИБІР. ВИЗНАЧЕННЯ ОПТИМАЛЬНИХ АЛЬТЕРНАТИВ ЗА ПАРЕТО ТА СЛЕЙТЕРОМ

Мета роботи: ознайомитись з поняттями оптимальності за Парето та за Слейтером при багатокритеріальному виборі.

Варіант завдання: 11

№	C	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
11	1	70	99	17	39	69	63	22	94	73	47	31	62	82	90	92	91	57	15	21	57
	2	74	91	47	51	31	21	37	40	54	30	98	25	81	16	16	02	31	39	96	04
	3	38	80	18	21	70	62	12	79	77	85	36	04	76	83	07	59	57	44	99	11

Короткі теоретичні відомості

Задачу вибору, яка включає множину можливих рішень X та векторний критерій f , зазвичай називають багатокритеріальною задачею або задачею багатокритеріальної оптимізації. Позначимо множину рішень, що обираються, як $C(X)$. Ця множина представляє собою рішення задачі вибору і до неї може входити будь-яка підмножина множини можливих рішень X .

Аксиома 1. (Аксиома виключення рішень, що домінуються). Для будь-якої пари допустимих рішень $x', x'' \in X$, для яких має місце відношення $x' >_x x''$, виконується $x'' \notin C(X)$

Аксиома Парето. Для всіх пар можливих рішень $x', x'' \in X$, для яких має місце нерівність $f(x') \geq f(x'')$, виконується співвідношення $x' >_x x''$.

Запис $f(x') \geq f(x'')$ означає, що компоненти першого вектора $f(x')$ не менші за відповідні компоненти другого вектора $f(x'')$, і принаймні одна компонента першого вектора суворо більша за відповідну компоненту другого.

Визначення 1. Рішення $x^* \in X$ називається оптимальним за Парето (парето-оптимальним), якщо не існує такого вирішення $x \in X$, для якого має місце нерівність $f(x) \geq f(x^*)$. Всі парето-оптимальні рішення утворюють множину Парето, що позначається $P_f(X)$.

Тоюто, парето-оптимальне рішення - це таке можливе рішення, яке не може бути покращене (збільшене) по жодному з наявних критеріїв без погіршення (зменшення) по будь-якому хоча б одному іншому критерію. Рішенням, що входять до множини Парето, також називаються парето-ефективним.

Принцип Еджворта-Парето. Якщо ОПР веде себе "розумно" (тобто виконуються умови "Аксиоми 1" та "Аксиоми Парето"), то рішення, що їм обираються, обов'язково повині бути парето-оптимальними $C(X) \subset P_f(X)$

В багатьох випадках пошук парето-оптимальних рішень є вкрай трудомісткою задачею. Тому введемо поняття "слабкого" парето-оптимального рішення або рішення, оптимального за Слейтером.

Визначення 2. Рішення $x^* \in X$ називається оптимальним за Слейтером, якщо не існує такого вирішення $x \in X$, для якого має місце нерівність $f(x) > f(x^*)$. Всі оптимальні рішення за Слейтером утворюють множину Слейтера, що позначається $S_f(X)$.

Запис $f(x') > f(x'')$ означає, що компоненти першого вектора $f(x')$ суворо більші за відповідні компоненти другого вектора $f(x'')$.

Хоча рішення, оптимальні за Слейтером, менш цікаві за оптимальні за Парето, але в багатьох випадках при вирішенні задач багатокритеріальної оптимізації отримуються саме такі рішення.

Як при пошуку парето-оптимальних рішень, так і при пошуку рішень, оптимальних за Слейтером, необхідно враховувати узгодженість побажань ОПР. Тобто, ОПР зацікавлений в отриманні максимальних значень всіх компонентів векторного критерію f .

Імпортуємо необхідні модулі

```
In [1]: import numpy as np
import pandas as pd
```

```
In [2]: import matplotlib.pyplot as plt
import seaborn as sns
```

```
In [3]: from matplotlib_venn import venn3, venn3_circles
```

```
In [547]: import operator
from
```

```
In [4]: pd.set_option('display.max_columns', 60)
```

```
In [5]: sns.set_style('darkgrid')
%matplotlib inline
```

Завантажимо наші таблицьки та поглянемо на дані

```
In [6]: PATH_TO_DATA = 'data/'
```

```
In [7]: data1 = pd.read_excel(PATH_TO_DATA + 'data1.xlsx', index_col=0)
```

```
In [8]: data1
```

```
Out[8]:
```

	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	A8	A9	A10	A11	A12	A13	A14	A15	A16	A17	A18	A19	A20
Q1	7	9	1	3	6	6	2	9	7	4	3	6	8	9	9	9	5	1	2	5
Q2	0	9	7	9	9	3	2	4	3	7	1	2	2	0	2	1	7	5	1	7

```
In [9]: data2 = pd.read_excel(PATH_TO_DATA + 'data2.xlsx', index_col=0)
```

```
In [10]: data2
```

```
Out[10]:
```

	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	A8	A9	A10	A11	A12	A13	A14	A15	A16	A17	A18	A19	A20
Q1	7	9	4	5	3	2	3	4	5	3	9	2	8	1	1	2	3	3	9	4
Q2	4	1	7	1	1	1	7	0	4	0	8	5	1	6	6	2	1	9	6	4

```
In [11]: data3 = pd.read_excel(PATH_TO_DATA + 'data3.xlsx', index_col=0)
```

```
In [12]: data3
```

```
Out[12]:
```

	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	A8	A9	A10	A11	A12	A13	A14	A15	A16	A17	A18	A19	A20
Q1	3	8	1	2	7	6	1	7	7	8	3	4	7	8	7	5	5	4	9	1
Q2	8	0	8	1	0	2	2	9	7	5	6	4	6	3	7	9	7	4	9	1

Сформуємо таблицку з 60 альтернативами

```
In [13]: data4 = pd.concat([data1,
                             data2.rename(columns={last_col: 'A'+str(int(last_col[1:])+20) for last_c
ol in data2.columns}),
                             data3.rename(columns={last_col: 'A'+str(int(last_col[1:])+40) for last_c
ol in data3.columns})
                             ], axis=1)
```

```
In [14]: data4
```

```
Out[14]:
```

	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	A8	A9	A10	A11	A12	A13	A14	A15	A16	A17	A18	A19	A20	A21	A22	A23	A24
Q1	7	9	1	3	6	6	2	9	7	4	3	6	8	9	9	9	5	1	2	5	7	9	4	7
Q2	0	9	7	9	9	3	2	4	3	7	1	2	2	0	2	1	7	5	1	7	4	1	7	7

Реалізуємо критерії Парето та Слейтера

```
In [15]: def pareto_metric(x1, x2):
          if not isinstance(x1, np.ndarray): x1 = np.array(x1)
          if not isinstance(x2, np.ndarray): x2 = np.array(x2)

          return True if (x1 >= x2).all() and (x1 > x2).any() else False
```

```
In [16]: def slater_metric(x1, x2):
          if not isinstance(x1, np.ndarray): x1 = np.array(x1)
          if not isinstance(x2, np.ndarray): x2 = np.array(x2)

          return True if (x1 > x2).all() else False
```

Реалізуємо пошук відповідних множин в наших даних

```
In [613]: def find_next_j(j, N, skip_alternative_list):
          j += 1
          while j < N and skip_alternative_list[j]:
              j += 1
          return j
```

```

In [723]: def compute_criterion(data, criterion=pareto_metric):
    assert isinstance(data, pd.DataFrame)

    N = data.shape[1]

    criterion_result = np.array([''] * N, dtype=np.dtype('U100'))
    skip_alternative_list = [False] * N

    # 1
    N -= 1
    i, j = 0, 1

    while True:
        # 2
        col_i = f'A{i+1}'
        col_j = f'A{j+1}'
        if criterion(data[col_i], data[col_j]) and not skip_alternative_list[j] and not skip_alternative_list[i]:
            criterion_result[criterion_result == col_j] = col_i
            criterion_result[j] = col_i

            # 3
            skip_alternative_list[j] = True

            # 5
            elif criterion(data[col_j], data[col_i]) and not skip_alternative_list[i] and not skip_alternative_list[j]:
                criterion_result[criterion_result == col_i] = col_j
                criterion_result[i] = col_j

            # 6
            skip_alternative_list[i] = True

        # 4
        if j < N:
            j = find_next_j(j, N, skip_alternative_list)
            continue

        # 7
        if i < N - 1:
            i += 1
            j = i + 1
        else:
            break

    return criterion_result

```

```

In [724]: def compute_all_metrics(data):
    pareto_results = pd.DataFrame([compute_criterion(data, criterion=pareto_metric)],
                                   columns=[f'A{i+1}' for i in range(data.shape[1])],
                                   index=['Pareto'])
    slater_results = pd.DataFrame([compute_criterion(data, criterion=slater_metric)],
                                   columns=[f'A{i+1}' for i in range(data.shape[1])],
                                   index=['Slater'])

    return pd.concat([data, pareto_results, slater_results])

```

```

In [809]: def plot_venn_diagram(data):
    venn3(subsets=[set(data.columns),
                     set(data.loc['Pareto'][data.loc['Pareto'] == ''].index),
                     set(data.loc['Slater'][data.loc['Slater'] == ''].index)],
          set_labels = ('X', 'Pareto', 'Slater'),
          set_colors=('r', 'g', 'b'));

```

```

In [810]: def sort_list_by_key(data, keys=[0], reverses=[False]):
    assert len(keys) == len(reverses)

    for key, reverse in list(zip(keys, reverses)):
        data.sort(key=operator.itemgetter(key), reverse=reverse)

    return data

```

```
In [811]: def count_of_distinct_points(d):  
    d = np.array(sort_list_by_key(d, keys=[0, 1], reverses=[False, False]))  
    cnt = 1  
    for i in range(1, len(d)):  
        if not (d[i-1] == d[i]).all():  
            cnt += 1  
    return cnt
```

```

In [812]: def plot_decision_boundary(result_data):
    data = result_data.copy()
    dominant_criteria_pareto_columns = data.loc['Pareto'][data.loc['Pareto'] == ''].index
    dominant_criteria_slater_columns = data.loc['Slater'][data.loc['Slater'] == ''].index

    criteria_indexs = data.index[[i.startswith('Q') for i in data.index]]

    dominant_criteria_pareto = data.loc[criteria_indexs, dominant_criteria_pareto_columns]
    dominant_criteria_slater = data.loc[criteria_indexs, dominant_criteria_slater_columns]

    data = data.loc[criteria_indexs].values

    assert data.shape[0] == 2, 'You have more than 2D space!'

    X, y = data
    data_points = np.array(list(zip(*data)))

    pareto_x, pareto_y = np.array(list(zip(*sort_list_by_key(list(zip(*dominant_criteria_pareto.values)), keys=[0, 1], reverses=[True, False])))))
    slater_x, slater_y = np.array(list(zip(*sort_list_by_key(list(zip(*dominant_criteria_slater.values)), keys=[0, 1], reverses=[True, False])))))

    fig, ax = plt.subplots(1, 2, figsize=(15, 6))
    ax1, ax2 = ax.ravel()

    ax1.scatter(X, y, label='Data point')

    cnt = count_of_distinct_points(list(zip(pareto_x, pareto_y)))
    if pareto_x.shape[0] == 1 or cnt == 1:
        if cnt == 1 and pareto_x.shape[0] != 1:
            text = f'{pareto_x.shape[0]} Pareto points are at one place'
        else:
            text = 'One Pareto point'
        circle_rad = 1
        ax1.annotate(text, xy=[pareto_x[0], pareto_y[0]], xytext=(-120, 40),
                    textcoords='offset points',
                    color='red', size='large',
                    arrowprops=dict(
                        arrowstyle='simple,tail_width=0.3,head_width=0.8,head_length=0.8',
                        facecolor='red', shrinkB=circle_rad * 1.2))
    else:
        ax1.plot(pareto_x, pareto_y, color='red', alpha=0.5, label='Pareto decision boundary')

    for i, point in enumerate(data_points):
        ax1.annotate(f'A{i+1}', (point[0]+0.1, point[1]+0.1))

    ax2.scatter(X, y, label='Data point')

    cnt = count_of_distinct_points(list(zip(slater_x, slater_y)))
    if slater_x.shape[0] == 1 or cnt == 1:
        if cnt == 1 and slater_x.shape[0] != 1:
            text = f'{slater_x.shape[0]} Slater points are at one place'
        else:
            text = 'One Slater point'
        circle_rad = 1
        ax2.annotate(text, xy=[slater_x[0], slater_y[0]], xytext=(-120, 40),
                    textcoords='offset points',
                    color='red', size='large',
                    arrowprops=dict(
                        arrowstyle='simple,tail_width=0.3,head_width=0.8,head_length=0.8',
                        facecolor='red', shrinkB=circle_rad * 1.2))
    else:
        ax2.plot(slater_x, slater_y, color='red', alpha=0.5, label='Slater decision boundary')

    for i, point in enumerate(data_points):

```

```
ax2.annotate(f'A{i+1}', (point[0]+0.1, point[1]+0.1))

ax1.set_title(u'Pareto decision boundary');
ax1.legend();
ax2.set_title(u'Slater decision boundary');
ax2.legend();
```

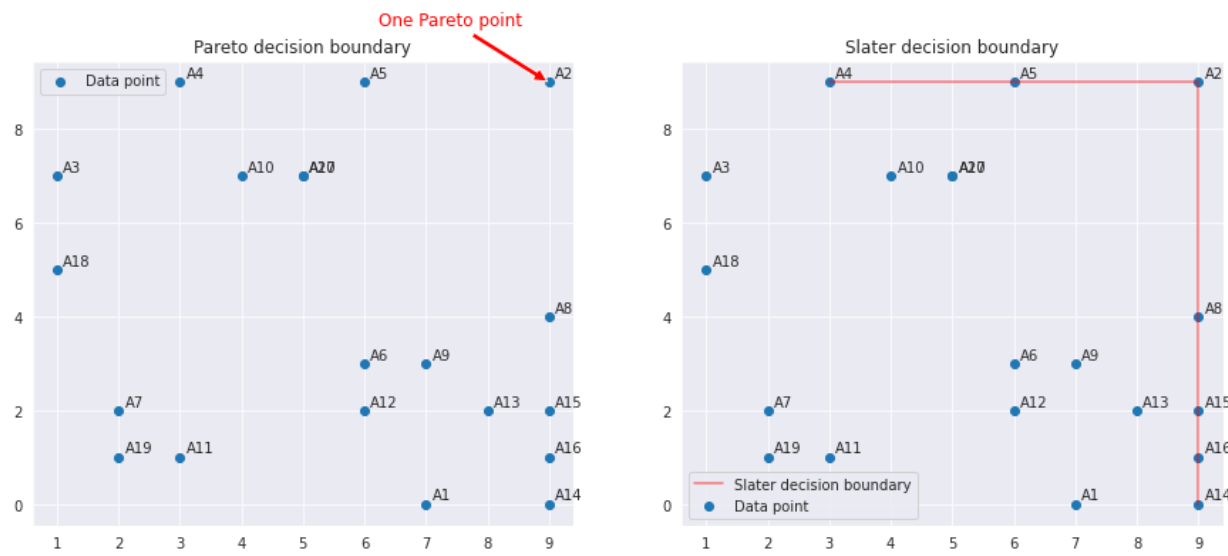
Поглянемо на результат для вибірки 1

```
In [813]: result1 = compute_all_metrics(data1)
result1
```

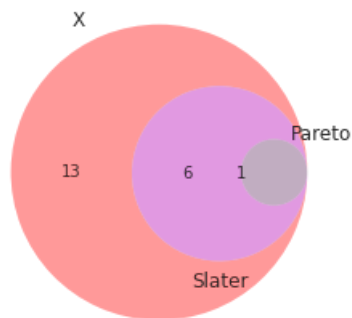
Out[813]:

	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	A8	A9	A10	A11	A12	A13	A14	A15	A16	A17	A18	A19	A20
Q1	7	9	1	3	6	6	2	9	7	4	3	6	8	9	9	9	5	1	2	5
Q2	0	9	7	9	9	3	2	4	3	7	1	2	2	0	2	1	7	5	1	7
Pareto	A2		A2	A2	A2	A2	A2	A2	A2	A2	A2	A2	A2	A2	A2	A2	A2	A2	A2	A2
Slater	A2		A2			A2	A2		A2	A2	A2	A2	A2				A2	A2	A2	A2

```
In [814]: plot_decision_boundary(result1)
```



```
In [815]: plot_venn_diagram(result1)
```


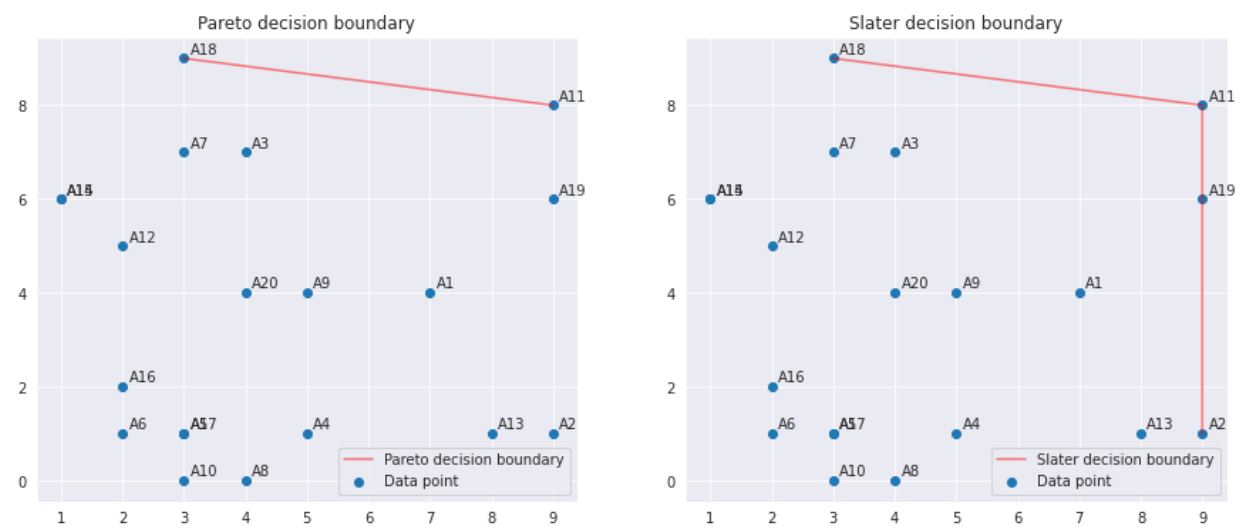
Поглянемо на результат для вибірки 2


```
In [816]: result2 = compute_all_metrics(data2)
result2
```

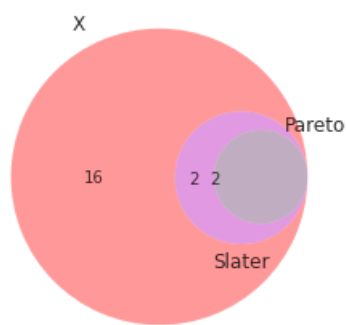
Out[816]:

	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	A8	A9	A10	A11	A12	A13	A14	A15	A16	A17	A18	A19	A20
Q1	7	9	4	5	3	2	3	4	5	3	9	2	8	1	1	2	3	3	9	4
Q2	4	1	7	1	1	1	7	0	4	0	8	5	1	6	6	2	1	9	6	4
Pareto	A11	A11	A11	A11	A11	A11	A11	A11	A11	A11		A11	A11	A11	A11	A11		A11	A11	
Slater	A11		A11	A11	A11	A11	A11	A11	A11	A11		A11	A11	A11	A11	A11				A11

```
In [817]: plot_decision_boundary(result2)
```



```
In [818]: plot_venn_diagram(result2)
```


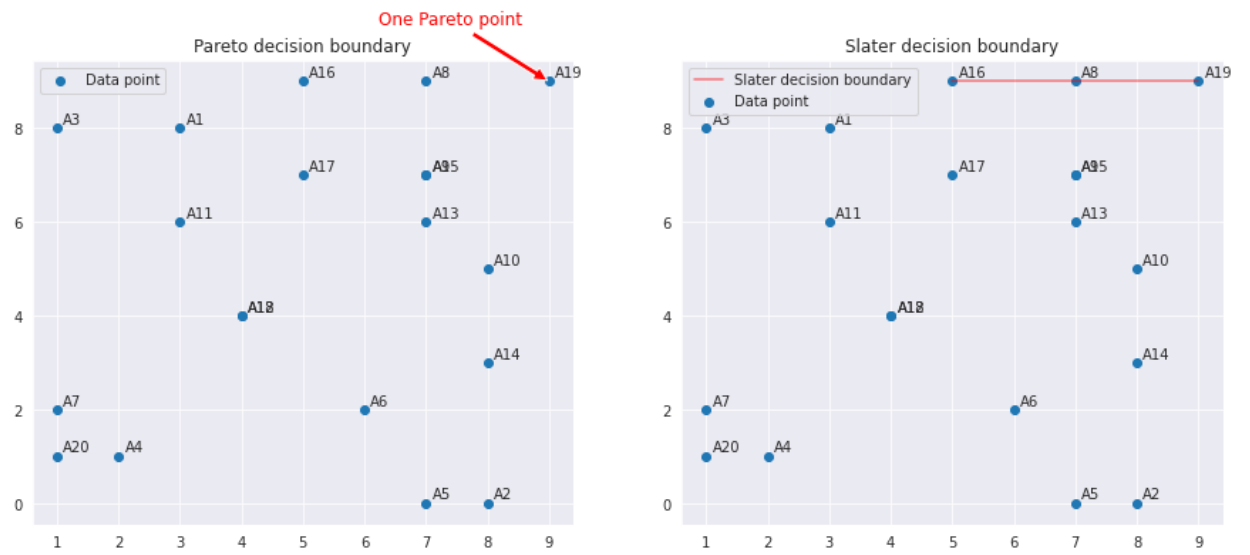
Поглянемо на результат для вибірки 3

```
In [819]: result3 = compute_all_metrics(data3)
result3
```

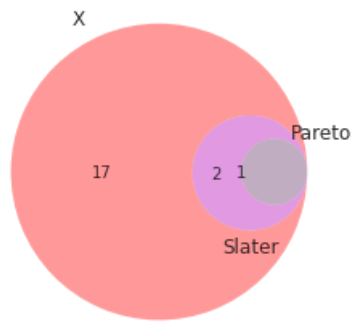
Out[819]:

	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	A8	A9	A10	A11	A12	A13	A14	A15	A16	A17	A18	A19	A20
Q1	3	8	1	2	7	6	1	7	7	8	3	4	7	8	7	5	5	4	9	1
Q2	8	0	8	1	0	2	2	9	7	5	6	4	6	3	7	9	7	4	9	1
Pareto	A19	A19	A19	A19	A19	A19	A19	A19	A19	A19	A19	A19	A19	A19	A19	A19	A19	A19		A19
Slater	A8	A19	A8	A8	A19	A8	A8		A19	A19	A8	A8	A19	A19			A8	A8		A8

```
In [820]: plot_decision_boundary(result3)
```



```
In [821]: plot_venn_diagram(result3)
```


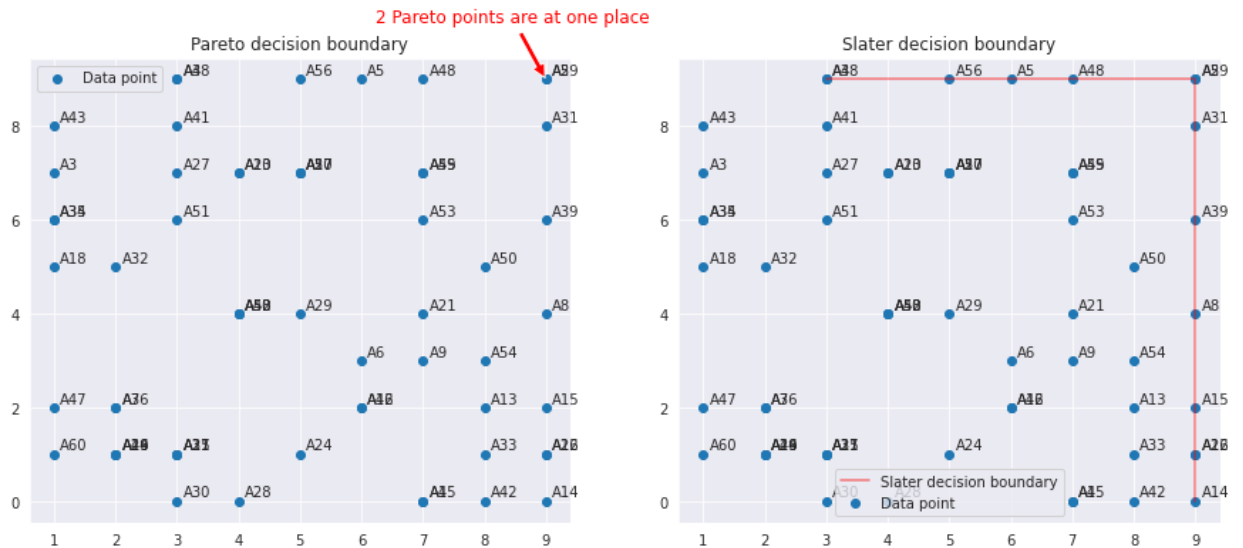
Поглянемо на результат для вибірки 4

```
In [822]: result4 = compute_all_metrics(data4)
result4
```

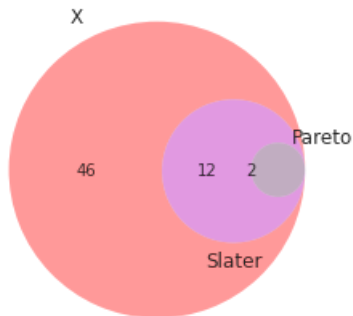
Out[822]:

	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	A8	A9	A10	A11	A12	A13	A14	A15	A16	A17	A18	A19	A20	A21	A22	A23
Q1	7	9	1	3	6	6	2	9	7	4	3	6	8	9	9	9	5	1	2	5	7	9	.
Q2	0	9	7	9	9	3	2	4	3	7	1	2	2	0	2	1	7	5	1	7	4	1	.
Pareto	A2		A2	A2	A2	A2	A2	A2	A2	A2	A2	A2	A2	A2	A2	A2	A2	A2	A2	A2	A2	A2	A2
Slater	A2		A2			A2	A2		A2	A2	A2	A2	A2				A2	A2	A2	A2	A2		A2

```
In [823]: plot_decision_boundary(result4)
```



```
In [824]: plot_venn_diagram(result4)
```


Висновок

В даній лабораторній роботі ми ознайомились з поняттями оптимальності за Парето та за Слейтером при багокритеріальному виборі. Також ми побудували алгоритм знаходження задачих множин та дослідили 4 набори даних.

Алгоритм є універсальним та приймає на вхід функцію критерію домінування.

В першому наборі даних до множини $P_f(X)$ потрапила лише одна альтернатива $A2(9, 9)$, оскільки значення її критеріїв набували максимально можливих значень на заданому наборі даних. До множини $S_f(X)$ потрапило вже більше альтернатив. Якщо поглянути на графік з відображеними границями Парето та Слейтера, то побачимо, що до множини Слейтера потрапили ті точки, значення хоча б одного критерія з яких набувало максимально можливого значення (в даному випадку це число 9). Також, мною було побудовано графік відношення між множинами, який ще раз нам доводить наступне твердження: $P_f(X) \subset S_f(X) \subset X$.

З набором даних 3 ситуація така сама, а в наборі даних 2 було вже декілька парето-оптимальних рішень, тому ми змогли побудувати відповідну границю.

Набір даних 4 є поєднанням перших трьох наборів. Відповідно, в нас є 60 альтернатив, 2 з яких мають максимально можливі значення критеріїв, з тих, які він може набувати. Відповідно, очікувалось, що ми будемо мати 2 точки Парето, які будуть співпадати. Дані очікування підтвердились, також можемо бачити відповідних графік. З множиною Слейтера ситуація така сама, як і для інших вибірок.

```
In [ ]:
```